

Oversigt over Plantesygdomme.

226. — Maj 1938.

Der er for Maj Maaned indkommet Beretninger fra 92 Medarbejdere; endvidere er der besvaret 502 Forespørgsler.

Den stærke Blæst fortsattes fra April ind i Maj, og d. 7.—9. maalt Vindstyrker paa omkring 7—8. Nedbøren, der for April var 7—19 mm eller 56—82 % under Normalen, svigtede ogsaa i Maj, hvor der i Maanedens Begyndelse kun faldt 2—6 mm i Jylland. Tilsammen foraarsagede de to Forhold en meget stærk Udtørring af Jorden overalt i Landet, til stor Skade for Plantevæksten. Hertil føjedes Skade ved Sandflugt, der i adskillige af Landets Egne baade i Jylland og paa Øerne var ret omfattende. Luften var meget tør — ved Hamborg blev saaledes maalt en Fugtighedsgrad paa 13 %, hvilket omtrent svarer til Forholdene i Sahara. Først noget over Maanedens Midte faldt den længe ventede Regn, tidligst i Østjylland og paa Fyn o. d. 17. og 18. og en Ugestid senere i det øvrige Land; med Regnen fulgte Varme.

Frost- og Kuldeskade var meget betydelig hos et stort Antal Planter fortrinsvis paa lave Jorder og da navnlig moseagtig Jord. Ved Hornum Forsøgsstation i Vesthimmerland er maalt følgende Temperatur i Celcius 20 cm over Jordoverfladen: 1. Maj: 0.9, 2. Maj: 2.0, 4. Maj: 3.4, 6. Maj: 0.6 og 21. Maj: 1.7 — paa de nye Blade var Frostska den meget stor (S. Nørund). Tilsvarende Forhold omtales fra mange Steder: Aalborg, Holstebro, Nr. Bork, Øst- og Sønderjylland, Skælskør (J. Chr. Andersen-Lyngvad, P. O. Overgaard, S. M. Sørensen, Jørgen Christensen, P. Rasmussen, H. Wraae-Jensen).

Blæst og Kulde har saaledes Hovedparten af Skylden for den stærke Ødelæggelse af Bladmassen, der i Forening med Nedbørknaphed i mangfoldige Tilfælde har gjort Omsaanning nødvendig, og hvor dette ikke er sket, er Planternes Vækst hæmmet meget stærkt. Denne stærke Ødelæggelse af Bladene har tillige medført, at det i mange Tilfælde var

vanskeligt eller umuligt at skønne over Omfanget af andre Sygdomme som: Lyspletsyge og Kalimangel.

KORN.

Manganmangel (Lyspletsyge) har fortsat sine Ødelæggelser i Vintersæd og omtales i 28 Indberetninger som meget almindelig og med stærke Angreb, medens den i 11 Beretninger kun er nævnt med svage Angreb, eller den er slet ikke iagttaget. Ved stærke Angreb er Hveden helt gaaet i Jorden (K. M. Nielsen, Roskilde). Hvede er ofte lige saa haardt medtaget som Rug, saa det er ikke alene paa lette Jorder, man skal være forsigtig med Kalkning (Johs. Dons Christensen, Vejen-Brørup). Stærkt Angreb hos Hvede paa Lerjord er ikke ualmindeligt (Aksel Nielsen, Horsens). Ofte anvendes Ajle til Vintersæd, hvorved der bliver mindre Anledning til at anvende Svovlsur Ammoniak blandet med Mangansulfat, hvad i høj Grad er nødvendigt ved Reaktionstal paa 8.0 og 8.2 (A. Pedersen, Varde).

I Vaarsæd er Sygdommen yderst almindelig og med stærke til ødelæggende Angreb, der ofte medfører Omsaaning. Den stærke og langvarige Tørke, der giver løs Jord, er Aarsag til, at Sygdommen i Aar findes paa Jorder, hvor den normalt ikke forekommer; det er øjensynligt et Lyspletsygeaar (M. Greve, Roskilde). I 26 Indberetninger fra forskellige Egne i Landet fra saavel Jylland som Øerne og fra baade Sand- og Lerjord omtales Lyspletsyge som meget almindelig i Vaarsæd, Havre som Byg (Georg Nissen, Bylderup-Bov; A. Laisen, Røde Kro; N. P. Johansen, Tange; K. Bank, Ulfborg; A. K. Roelsgaard, Hurup; T. K. Ladegaard, Kerteminde). Høje Reaktionstal fra 7.2 til 8.2 findes særdeles ofte. »Det er den systematiske Merglings Vrangside i Forbindelse med det tørre Foraar, der i særlig Grad har gjort sig gældende« (F. K. Damgaard, Faarevejle). Mangansulfat anvendes i stor Udstrækning, men paa Grund af dets Kostbarhed, næppe saa hyppigt som det burde. Tørken har hindret Manganets hurtige Virkning. Men man gaar mere og mere over til at anvende dette Stof i opløst Tilstand: »Det gaar helt godt med at foretage Udkørselen med Ajletønde, og denne Fremgangsmaade er sikkert den bedste i en Tørkeperiode« (Johs. Johansen, Store Hedinge). Manganets hurtige Virkning fremskyndes herved meget, idet den Del af Opløsningen, der falder paa Bladene, opsuges gennem disse. I mange Indberetninger nævnes som Formodning, at Regnen i Maanedens Slutning vil hæmme Lyspletsygens Angreb. Dette tør man desværre næppe regne med vil finde Sted i stor Udstrækning. Man har i tidligere Aar forgæves haabet, at stærk Regn skulde gøre Jorden saa fast, at Lyspletsygens Ødelæggelser blev uden Betydning paa Jord, der ved stærk Bearbejdning og Blæst var blevet meget løs og tør. Der skal øjensynligt en hel Vinters store Nedbør til, for at dette Forhold kan faa Betydning, og saa bør man endda indskrænke Jordens Løsning ved Efteraars- og Foraarsbearbejdning til det mindst mulige.

Kalimangel hos Byg er i Aar ikke iagttaget saa hyppigt som i tidligere Aar. I 30 Indberetninger omtales kun i de 11 Forekomst af Kalimangel; dog anføres det, at Frost- og Kuldeskaade kan have tilsløret det

typiske Sygdomsbillede for denne Mangelsygdom. Som sædvanligt var Sygdommen almindelig hos Byg efter Kaalroer, men dog hyppigst efter Kartofler. »Den mere udstrakte Benyttelse af Ajle til Byg efter Ajle-nedfælderens Fremkomst har i stor Udstrækning afhjulpet Kalimangel« (J. Chr. Andersen-Lyngvad, Aalborg). Nogle Iagttagelser tyder paa, at man ikke kan generalisere disse fra Sted til Sted: »Selv hvor der er meget lavt Kalital, har der ingen Kalimangel været at se; et usædvanligt Aar hvad dette Forhold angaar« (Martin Olsen, Slagelse). »Det skønnes vanskeligt at tale om Kalimangel, selvom de almindelige Symptomer er til Stede« (Jørgen Christensen, Skanderborg). Der er ganske naturligt stor Interesse for Spørgsmaalet næsten alle Vegne, og man maa haabe, at de Kaliundersøgelser, der mange Steder er sat i Gang, med Tiden vil tjene til yderligere at belyse Spørgsmaalet, navnlig i Henseende til at vise, under hvilke Forhold den forhaandenværende Staldgødningsemængde, fast som flydende, udelukker Kalimangel, og hvor den ikke gør det.

Kobbermangel (Gulspidssyge) er iagttaget enkelte Steder med svage Angreb i Rug (S. K. Larsen, Tørring) og i Byg (Math. Nissen, Graasten; P. Trosborg, Ejstrupholm).

Rug er ved Statens Moseforsøg ved Tylstrup saa stærkt medtaget af Frost og Tørke, at den endnu knapt nok er skredet igennem (N. Abildgaard, Fossevangen).

Forgiftning af Blandsæd efter Anvendelse af Natriumklorat er iagttaget ved Varde (A. Pedersen). Kloratet blev brugt mod Tidsler i September lige efter Høst i sædvanlig Mængde, dog noget varierende efter Tidslernes Tæthed. Blandsæden er i Aar meget stærkt medtaget. Nedbørknaphed i Vinter og Foraar antages at være Aarsag til dette Forhold.

BÆLGPLANTER.

Kløverens Bægersvamp (*Sclerotinia trifoliorum*). Der er modtaget 31 Indberetninger, der enten slet ikke nævner Svampens Angreb eller omtaler det som meget godartet, selvom der spredt over Marken findes enkelte dræbte Planter.

Angrebet ved Tystofte (H. Bagge) er fortsat fra April, og der findes nu næsten ingen Kløver i den 2-aarige Mark, hvor Kløveren blev slaaet hyppigt i 1. Aar. Et meget ondartet Angreb er iagttaget i Rundbælg (Fr. Heick, Toftlund), der næsten altid angribes haardt af Bægersvamp.

BEDER.

Manganmangel (Lyspletsyge) er ret udbredt i mange Roemarker paa løs, sandet Jord (H. H. Holme Hansen, Sakskøbing).

Rodbrand er fundet i en Del Runkel- og Sukkerroemarker (S. Nør-lund, Hornum), andre Steder er Sygdommen jævnt udbredt med svage Angreb, der først ses, naar Roerne trækkes op (H. Agergaard, Askov). Begge Steder er Planterne næsten ikke svækkede.

HANS R. HANSEN.

FRUGTHAVEN.

Frostskade. Den stærke Nattefrost omkring 20. April har forårsaget megen Skade, dog maaske ikke saa meget, som man oprindelig havde frygtet. Iøvrigt maa henvises til Oversigten for April og de forskellige Havebrugsblade, som har givet dette Emne en i flere Tilfælde udførlig Omtale.

Vi skal her gøre opmærksom paa en Skade, som Frosten har forårsaget paa Æblebladene, idet disse er blevet buklede, fordi Overhuden paa Bladundersiden er blevet beskadiget og ofte er sprængt fra Bladkødet og ikke har kunnet vinde med ved Bladets videre Vækst. Skaden er ikke stor, den har kun ramt de først fremkomne Blade, og disse holder sig

Æbleblade buklede paa Grund af Frostskade.

i de fleste Tilfælde grønne, omend buklede, nogle kan dog have en Del brune Pletter paa Undersiden, hvor Overhuden er sprængt. De senere fremkomne Blade vil være upaavirkede heraf.

Stormen først i Maj har ogsaa forårsaget en Del Skade, ikke mindst paa Pæreblade.

Som det fremgaar af omstaaende Skema, der viser det samlede Resultat af Besvarelsen af 24 Skemaer, var Svampesygdomme gennemgaaende endnu ikke alvorlige i Maj. Det fugtige Vejr sidst i Maj og først i Juni vil nok faa Billedet til efterhaanden at ændre sig noget.

Æbleskurv (*Venturia inaequalis*). I Hellerup fandtes allerede den 10. Maj Angreb af Æbleskurv paa Boiken i en Privathave, medens andre Sorter endnu intet Angreb viste (Aksel Olsen). Det eneste Angreb der paa Skemaet er indført som stærkt, karakteriseres i den ledsagende Tekst som: »Nogle Sorter noget Angreb« (N. F. J. Larsen, Jerslev), saa dette synes heller ikke at være saa alvorligt. Ved Maribo er der set begyndende Angreb paa vilde Æbler i Nærheden af en stor Frugtplantage (G. Jensen).

Pæreskurv (*Venturia pirina*) synes at være lidt mere udbredt end

Æbleskurv, svage Angreb iagttoges allerede ca. 1. Maj paa Bonne Louise i Holte (Aksel Olsen). Paa Sprogø, hvor der aldrig er blevet sprøjtet, er der ogsaa fundet svage Angreb (A. E. Hermansen).

Sygdomme paa Havebrugsplanter	Intet Angreb	Angreb ikke almindelige		Angreb almindelige	
		svage	stærke	svage	stærke
Æbleskurv....	15	3	1	2	
Pæreskurv.....	14	6	1	2	
Æblemeldug.....	5	9	3	4	2
Monilia paa Æbleskud.....	9	9	1	2	
Monilia paa Kirsebærskud.....	6	4	2	4	
Stikkelsbærdræber.....	9	4	1	5	

Æblemeldug (*Podosphaera leucotricha*) er saa almindelig, at Betydningen heraf ikke maa overses. Angrebet er særlig slemt paa Espalier. De angrebne Skudspidser bør afskæres og brændes. Angrebne Træer maa saa vidt muligt i Fremtiden sprøjtes med Svovlkalk baade før og efter Blomstringen eller pudres med Svovlpudder hele Sommeren igennem.

Som særlig modtagelige nævnes Graastener, Bismarck, Boiken og Cox' Orange. Angreb er endvidere konstateret paa Belle de Boskoop, Gul Richard, Hvid Vinter Kalvil og Tyrrestrup.

Æblekræft (*Nectria galligena*) er flere Steder alvorlig, især hvor Træerne paa Grund af daarlig Skudmodning, forårsaget af meget Bladskurv i 1937, den meget tidlige Frost i Efteraaret eller anden Skade sidste Aar, ikke er modnet rigtigt.

Monilia paa Æbleskud (*Monilia laxa* f. *mali*) har optraadt en Del Steder, men næsten altid kun svagt, den tørre Maj er nok den væsentligste Aarsag her. Følgende Udtalelse giver vist et rigtigt Billede af Situationen: »Angrebene har i de sidste Dage af Maj begyndt at vise sig, men det er ligesom Sygdommen har tøvet med at slaa rigtig igennem.« (M. E. Elting, Næstved).

Monilia paa Kirsebærskud (*Monilia laxa*) er noget mere udbredt end paa Æble, men dog gennemgaaende mere godartet end normalt.

Bakteriekræft (*Pseudomonas mors prunorum*). Paa Esbjerg-Vardeegnen dør stadigt en Del Myrobalaner og Blommer, formentligt af Bakteriekræft (M. Sørensen).

Fersken-Blæresyge (*Taphrina deformans*) er alvorlig nogle Steder i Svendborg Amt (Hans Larsen) og ved Vanløse (A. Rasmussen).

Stikkelsbærdræber (*Sphaerotheca mors uvae*) var endnu i Maj godartet, omend der allerede var set en Del svage Angreb. Mange udtaler Frygt for, at den nu efter Regnen vil tage stærkt fat.

Stikkelsbær-Skaalrust (*Puccinia caricis*) er alvorlig mange Steder, hvor Bøskene staar nær Moser og Enge med Star.

Stikkelsbær-Pilerust (*Melampsora ribisii purpureae*) er set

paa Sprogø, men kun med svage Angreb paa Stikkelsbærblade; Pil og Stikkelsbær staar ganske nær hinanden (A. E. Hermansen).

Frostskade paa Hindbær. Fra Jylland meddeles, at Hindbær-sorten Preussen har klaret sig udmærket, hvor Lloyd George er fuldstændig ødelagt af Frosten (Arne Pallesen, Hjøllund). I Balskov ved Løgten har Fajstrup lidt stærkt af Frosten (N. Gram).

Judasøre (*Auricularia sambucina*) har ødelagt mange Hyld paa Sprogø (A. E. Hermansen).

KØKKENURTER.

Der er for Maj kun indløbet Meddelelser om svage Angreb af Mosaiksyge, Stribesyge og Fløjlsplet (*Cladosporium fulvum*) paa Tomat.

»Bukkeøjne« (*Phytophthora sp.*) er konstateret paa Tomater fra Nexø og Griffelraad paa Tomater fra Tillitze. I dette sidste Tilfælde var der Angreb af Rodaal paa Rødderne (Paul Neergaard).

PRYDPLANTER.

Tjørnemeldug (*Podosphaera oxycanthae*) er konstateret paa Tjørn i mange Villahaver ved Vanløse og Husum (Alf. Rasmussen).

Rosenmeldug (*Sphaerotheca pannosa*) er allerede nu almindelig, især paa Espalierroser.

Moniliaangreb paa Skud (*Monilia laxa*) er almindeligt i Vestsjælland paa *Prunus triloba* (N. F. J. Larsen).

Drueskimmel (*Botrytis tulipae*) er almindelig, men er dog ikke i Maj blevet saa alvorlig, som det kunde frygtes i Aar, hvor saa mange Blade var beskadiget af Frosten.

ANNA WEBER.

LANDBRUGSAFGRØDER.

Kløveraal (*Tylenchus dipsaci*). Fra Store Heddinge skrives, at der i dette Foraar er bemærket særlig mange Angreb, og det synes, som man i denne Egn med megen Frøavl agter for lidt paa dette Skadedyr og derfor kommer for ofte med Kløver (J. Johansen).

Oldenborrer (*Melolontha vulgaris* og *hippocastani*). De første Oldenborrer saas allerede de sidste Dage i April. Den egentlige Fremkomst skete dog først lidt ind i Maj, og de største Sværme observeredes omkring Midten af denne Maaned. Stærke Sværme saas i Sydsjælland, hvor man dog ikke mener, at Billerne optraadte talrigere end i 1934, ved Faaborg og nogle Steder i Sønderjylland. Ved Boller (Horsens), hvor der i 1936 var en Del Larveskade, sværmede Oldenborrerne kun i ringe Grad. Mindre Sværme saas ogsaa nogle Steder i Nordsjælland, ved Roskilde, i Odsherred, ved Sakskøbing og i Ribe Amt. Alt i alt kan det siges, at Oldenborrerne har sværmet noget svagere end ventet. Ved Røde Kro i Sønderjylland drejede det sig om Den sortrandede Oldenborre (*M. hippocastani*), hvilket er interessant, da denne Art ogsaa sværmede stærkt i 1937 ved Lindet Skov. Meget tyder paa, at den ligesom Den almindelige Oldenborre har 4-aarig Udviklingstid i Sønderjylland. (Fra ældre Tid ved vi, at den i

det nordlige Jylland havde 5-aarig Udvikling). I et Gartneri ved Gandløse i Nordsjælland var der stærkt Angreb af Oldenborrelarver i Jordbærbede. Det drejede sig om 1-aarige Larver, hvilket stemmer godt med det Faktum, at der en Del Steder saas mindre Sværme i 1937.

Snudebiller (*Cneorrhinus plagiatus*) angreb Kaalroer ved Aars (S. A. Ladefoged).

Aadselbillelarver (*Blitophaga opaca*). Der iagttoges et enkelt ret ondartet Angreb ved Randers d. 20. Maj (B. Jakobsen). Endvidere skrives fra Vis Herred om et Angreb i Sukkerroer, der førte til delvis Omsaaning efter Udstrøning af Schweinfurtergrønt (M. Nissen).

Jordlopper (*Phyllotreta spp.*). Af 51 indkomne Beretninger melder de 19 om svage—middelstærke Angreb, medens 32 Beretninger lyder paa stærke, ofte usædvanlig ondartede Angreb, der medførte en eller flere Omsaaninger over meget store Arealer. Skaden indtraf hovedsagelig i Maanedens første Del, inden Regnen kom, men fortsattes dog senere. I en Del Tifælde har man konstateret god Virkning af Pudring med Derris eller Cryocid (40 %), hvorimod den Udstrøning af Superfosfat, der undertiden tilraades, har været virkningsløs.

Bdejordloppen (*Chaetocnema concinna*). Nogle Angreb, der menes at skyldes dette Skadedyr, er set paa Ringstedegnen (C. M. Bundgaard).

Glimmerbøsser (*Meligethes aeneus*). Ca. Halvdelen af Indberetningerne melder om betydelige Angreb i Frømarkerne, hvis Blomstring trak i Langdrag paa Grund af det tørre Vejr. Fra Skelskøregnen skrives saaledes: »Billerne truede en Overgang med at ødelægge de korsblomstrede Frømarker helt. Mange Marker blev pudret med Derris (10 %, 5 kg pr. Td. Land), som synes at virke ret godt. Glimmerbøsserne er dog vanskeligere at slaa ihjel med Derris end Jordlopperne« (H. Wraae-Jensen). Ogsaa i andre Beretninger omtales Virkningen af Derris. Endnu kan vi ikke med Sikkerhed sige, om 10 % er tilstrækkeligt, og hvilken Mængde, det er fordelagtigst at anvende. I en Beretning meddeles det, at Pudring med Cryocid har været uden Virkning. Det undrer os ikke, idet vi forlængst har gjort samme Erfaring. Derris er uden Tvivl Midlet, men yderligere Markforsøg er ønskelige.

Smelderlarver (*Agriotes spp.*). Der foreligger Indberetning om talrige Angreb af forskellig Styrke. Om særlig slemme Angreb skrives fra Sønderjylland (Fr. Nielsen, P. Rasmussen), fra Pjedsted (M. Olsen), Vejen-Brørup (Johs. Dons Christensen) og fra Roskildeegnen (K. M. Nielsen). De øvrige Meddelelser lyder paa svagere Angreb.

Haarmygglarver (*Bibio hortulanus*). I Begyndelsen af Maj forpuppede Larverne sig, og i Løbet af Maaneden saas Myggene i Blomster i Hegn og paa Grøftekanter. Skaden har været større end nogensinde før, særlig paa Kertemindeegnen, hvor mange Marker blev omsaaet (T. K. Ladegaard), samt paa Kalundborgegnen, hvor der var Angreb paa 10—12 Ejendomme i samme Nabolag (A. M. Frederiksen). Ondartede Angreb fandtes endvidere paa Mols, hvor der ofte kun var 20—50 % af Planterne tilbage (C. Nørgaard Pedersen). Enkelte stærke Angreb konstateredes paa Mallingegnen (Sv. E. Bertelsen).

Stankelben (*Tipula paludosa*). Paa Øerne er kun bemærket svage Angreb uden videre Betydning, medens der i 19 Indberetninger fra Jylland meldes om Angreb af forskellig Styrke. Paa Haderslevengen har Skaden været værre end i de senere Aar (Fr. Nielsen), hvilket synes at være en Undtagelse, idet de fleste Beretninger lyder paa ret godartet Optraeden af Larverne. I Sydthy har der dog været stærke Angreb, og det meddeles, at Giftklid har virket utilstrækkelig, da Larverne blev i Jorden i den kolde, tørre Periode (A. K. Roelsgaard).

Fritfluelarver (*Oscinis frit*). I Malling Landbrugsskoles Mark fandtes ret stærke Angreb (Sv. E. Bertelsen), ellers er der ikke fundet Angreb af Betydning i Vaarsæden i Aar.

HAVEBRUGSAFGRØDER.

Stængelaal (*Tylenchus dipsaci*). Angreb paa Hortensia er ikke ualmindeligt, men Skaden sjældent stor (V. Nielsen).

Bladlus (*Aphididae*) optræder ofte kraftigt paa Frugttræerne, navnlig Blomme kan allerede nu være stærkt befængt. Ved Maribo bemærkedes det, at Mariehønsene gjorde ualmindelig god Nytte (G. Jensen).

Hindbærbillen (*Byturus tomentosus*). Fra Næstved skrives, at Angrebene flere Steder har været saa kraftige, at der var ligesaa mange Biller som Knopper i Blomsterklyngerne (M. E. Elting). Ogsaa paa Spangsbjerg optraadte Billerne talrigt (E. Christiansen).

Øresnudebiller (*Otiorrhynchus picipes*) har ved Bagsværd afløvet et nyplantet Hindbærstykke fuldstændigt (Aksel Olsen).

Frostmaalerlarver (*Cheimatobia brumata*). Der synes at have været noget stærkere Angreb end sædvanligt. Larverne var hurtigt udvokset i Aar.

Rødt Spind (*Paratetranychus pilosus*) forekommer almindeligt paa Frugttræerne, men endnu er det kun ret faa Steder, at Skaden er betydelig.

Hasselmider (*Eriophyes avellanae*). Fra Næstved skrives om alvorlige Angreb, værst paa Cosford og Bolwiller (M. E. Elting). Ogsaa paa Svendborgengen er der stærke Angreb (H. Larsen).

Solbærmiden (*Eriophyes ribis*) angriber ved Næstved særlig Lee's Prolific. Schwarze Traube angribes noget, medens Goliath synes at gaa fri alle Steder (M. E. Elting).

PROSPER BOVIEN.

Rettelser til Oversigt Nr. 225. Vintermaanederne og April 1938:

Side 1: Vintersædens Overvintring sidste Punktum: »Det ser ud til, at Alshveden har klaret sig bedst i det haarde Vejr i Jylland (Jørgen Christensen)«. Dette rettes til: »....., at Alshveden har klaret sig daarligst«.

Side 2: Sandflugt sidste Sætning »og ved Roskilde, hvor man ikke i 50 Aar har set Sandflugt (M. Greve)«. Dette rettes til: »og ved Roskilde, hvor man har haft Sandflugt paa Arealer, hvor man ikke i de sidste 50 Aar har set Sandflugt«.